

Motion till riksdagen 2009/10:Sf274

av Luciano Astudillo (s)

Skadestånd från arbetsgivare som utnyttjar papperslösa

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över utlänningslagen för att göra det möjligt att utdöma skadestånd för arbetsgivare som utnyttjar papperslösa.

Motivering

I Europa uppskattar man att det finns mellan 2,5 och 8 miljoner personer som saknar uppehålls- och arbetstillstånd. Väldigt lite har gjorts för att dokumentera och följa upp denna grupp ”papperslösa” människor. Det finns heller inga säkra siffror på hur många papperslösa som finns i Sverige och av dem hur många som finns på den svenska arbetsmarknaden. I den allmänna debatten figurerar siffror från 10 000 ända upp till 50 000 personer.

Vad som däremot är känt är att många av dessa människor lever under mycket svåra förhållanden. De är helt utlämnade till arbetsgivarens godtycke. De kan – eftersom de vistas illegalt i landet – inte vända sig till samhället för att få stöd. De saknar helt det skydd som våra lagar och försäkringar ger.

Varför väljer då människor att försöka ta sig in till Europa och Sverige? Varför väljer man att leva vid sidan av samhället – illegalt? Varför tar man ett arbete som är dåligt betalt och oftast farligt och otryggt? Det handlar om drömmen om att ge sig själv och sin familj ett bättre liv. En del av de papperslösa är personer som har sökt asyl men som fått avslag på sin ansökan. Andra papperslösa är sådana som valt att söka sig hit undan fattigdom och förnedring. Det är oftast desperata människor som är beredda att arbeta till vilket pris som helst. Så länge världen ser ut som den gör kommer människor att söka sig till Europa och Sverige från Sydamerika, Afrika och Asien. De arbetsgivare som anställer arbetskraft illegalt är inga välgörare. De drivs inte av ett socialt patos att hjälpa utsatta människor. De vill få ett arbete utfört till

Fel! Okänt namn på

lägsta möjliga kostnad. Billig arbetskraft ger större vinst. Det är den enkla logiken.

I dag är många papperslösa arbetstagare inlåsta på svensk arbetsmarknad. De är tvungna att försörja familjen i hemlandet. Det lilla de får över räcker inte till en hemresa. Om de vänder sig till myndigheterna utvisas de oftast utan att ens få ut den lön de har blivit lovade. I dag riskerar alltså den papperslösa enligt utlänningslagen både straff och utvisning utan att ens ges kompensation för det arbete han eller hon har utfört – detta även om den papperslösa själv skulle träda fram för att avslöja en oseriös arbetsgivare.

Den moraliska grundfrågan handlar om vem som borde vara måltavla för samhällets insatser, de papperslösa eller de som utnyttjar papperslösa. De verkligt kriminella är ju de oseriösa arbetsgivare och agenter som är beredda att tjäna på människors utsatthet. Resurserna och insatserna borde därför riktas mot de arbetsgivare som missbrukar människovärdet. På samma sätt som vid prostitution bör man kunna straffa ”köparen”, inte den som blir utnyttjad. Det är den enda rimliga vägen att gå. Så länge det finns en efterfrågan kommer det också att finnas ett utbud.

Både gömda och papperslösa bryter mot utlänningslagen genom att vistas illegalt i landet och ska även i fortsättningen avvisas eller utvisas. Samtidigt borde det bli möjligt att utdöma ett skadestånd för arbetsgivaren som motsvarar mellanskillnaden mellan den lön arbetstagaren fått och den som är normal i branschen. Man skulle dessutom också kunna öppna möjligheten för ett allmänt skadestånd för den kränkning som arbetstagaren blivit utsatt för. Oseriösa arbetsgivare skulle dra sig för att utnyttja svart arbetskraft när de riskerar skadestånd.

Detta är dock inte möjligt i dag. Utlänningslagen är en offentlighetslagstiftning som inte utgör grund för någon rätt för enskild. Då någon begår ett brott mot utlänningslagen är det staten som drabbas av brottet. Den som arbetar utan föreskrivet arbetstillstånd kan göra sig skyldig till brott liksom den som anlitar arbetskraften. Brottet begås då mot staten. Redan på den grunden att både arbetstagare och arbetsgivare gör sig skyldiga till brott är det svårt att hävda att en brottsling (i lagens mening) ska betala skadestånd till den andra brottslingen. Därför måste utlänningslagen ses över för att göra det möjligt att utdöma skadestånd för arbetsgivare som utnyttjar papperslösa.

Stockholm den 1 oktober 2009

Luciano Astudillo (s)